

NARODOWY BANK POLSKI
DEPARTAMENT SYSTEMU PŁATNICZEGO

OCENA FUNKCJONOWANIA POLSKIEGO
SYSTEMU PŁATNICZEGO W I PÓŁROCZU 2009 ROKU

WRZESIEŃ 2009 R.

I. WSTĘP

Departament Systemu Płatniczego Narodowego Banku Polskiego przedstawia cykliczny materiał oceniający funkcjonowanie krajowego systemu płatniczego w I półroczu 2009 r.

Materiał powyższy zawiera, podobnie jak materiał za poprzedni okres, półroczną informację o:

- 1) funkcjonowaniu systemów RTGS, prowadzonych przez NBP,
- 2) funkcjonowaniu systemów ELIXIR i EuroELIXIR, prowadzonych przez Krajową Izbę Rozliczeniową S.A.,
- 3) przygotowaniach polskiego sektora bankowego do SEPA,
- 4) poziomie rozwoju obrotu bezgotówkowego w Polsce,
- 5) rynku kart płatniczych,
- 6) dokonanych oszustwach w zakresie rozliczeń pieniężnych przeprowadzanych za pośrednictwem banków,
- 7) działaniach nadzorczych podjętych przez NBP w zakresie nadzoru nad systemami płatności oraz systemami autoryzacji i rozliczeń,
- 8) systemach rozrachunku papierów wartościowych, prowadzonych przez Krajowy Depozyt Papierów Wartościowych S.A. i NBP,

oraz ogólną ocenę funkcjonowania polskiego systemu płatniczego w I półroczu 2009 r.

II. SYSTEMY RTGS (SORBNET, SORBNET-EURO i TARGET2-NBP)

W I półroczu 2009 r. najważniejszymi działaniami, związanymi z prowadzonymi przez NBP systemami RTGS, były:

- 1) prace dotyczące przygotowania KIR S.A. oraz ING Banku Śląskiego S.A. do uczestnictwa bezpośredniego w systemie TARGET2-NBP,
- 2) zmiany funkcjonalne w systemach SORBNET-EURO i TARGET2-NBP,
- 3) aktualizacja dokumentacji prawnej NBP, w tym zmiany regulacji wewnętrznych NBP, dotyczących funkcjonowania systemów SORBNET, SORBNET-EURO i TARGET2-NBP,
- 4) prace analityczne dotyczące systemów SORBNET, SORBNET-EURO i TARGET2-NBP.

Ad 1)

Prace dotyczące przygotowania KIR S.A. oraz ING Banku Śląskiego S.A. do uczestnictwa bezpośredniego w systemie TARGET2-NBP

Przystąpienie NBP do systemu TARGET2 w maju 2008 r. rozpoczęło wpływający w maju 2012 r. 4-letni okres przejściowy, czyli okres przechodzenia polskiego środowiska bankowego do systemu TARGET2. Jest to czas, w którym banki uczestniczące w systemie SORBNET-EURO oraz instytucje prowadzące systemy zewnętrzne z rozrachunkiem w tym systemie (tj. systemy EuroELIXIR i KDPW) muszą podjąć decyzję o przeniesieniu rozliczeń w euro na platformę SSP (*Single Shared Platform*) do systemu TARGET2. Banki, które wybiorą formę uczestnictwa inną niż uczestnictwo bezpośrednie w systemie TARGET2, będą musiały w tym celu skorzystać z pośrednictwa innego banku (komercyjnego)¹ będącego uczestnikiem bezpośrednim systemu TARGET2. W ciągu ww. okresu przejściowego NBP przewiduje dwa terminy w roku (jeden w każdym półroczu), w których uczestnicy systemu SORBNET-EURO będą mogli przechodzić z rozliczeniami w euro z systemu SORBNET-EURO na platformę SSP. Przeniesienie rozliczeń na platformę SSP wymaga określonych prac dostosowawczych i serii testów uprawniających do uczestnictwa bezpośredniego w systemie TARGET2-NBP.

Pierwszym „okienkiem migracyjnym” do systemu TARGET2 zaproponowanym przez NBP był 8 czerwca 2009 r. Decyzję o przejściu na uczestnictwo bezpośrednie w systemie TARGET2-NBP i przeniesieniu w tym terminie rozliczeń z systemu SORBNET-EURO na platformę SSP podjęły dwie instytucje, tj. Krajowa Izba Rozliczeniowa S.A. oraz ING Bank Śląski S.A., które już w II półroczu 2008 r. przystąpiły do odpowiednich prac przygotowawczych.

W I półroczu 2009 r. kontynuowane były, zgodnie z przyjętym harmonogramem, przygotowania obu ww. uczestników do uczestnictwa bezpośredniego w systemie TARGET2-NBP.

W dniu 3 lutego 2009 r. z wynikiem pozytywnym zakończyły się pierwsze testy KIR S.A., tj. testy łączności z platformą SSP (*connectivity*)².

Kolejnym krokiem przygotowań uczestników do przejścia do systemu TARGET2-NBP było przeprowadzenie testów współpracy z platformą SSP (*interoperability tests*), zgodnie z opracowanymi przez EBC scenariuszami testowymi. Testy zakończyły się zgodnie z harmonogramem, tj. w dniu 17 kwietnia 2009 r.

---

¹ Wynika to z decyzji EBC, zgodnie z którą banki centralne są zobligowane do zaprzestania pośredniczenia w przeprowadzaniu rozliczeń banków na SSP po zakończeniu 4-letniego okresu przejściowego.

² ING Bank Śląski S.A. testy *connectivity* zakończył jeszcze w roku ubiegłym, tj. w dniu 16 grudnia 2008 r.

Kolejnym etapem testów były testy funkcji biznesowych (*business tests*), które rozpoczęły się zgodnie z przyjętym harmonogramem, tj. w dniu 20 kwietnia br. Testy biznesowe obejmowały swym zakresem wymianę zleceń z bankiem migrującym do systemu TARGET2-NBP, jak również zmiany związane z nowymi zasadami rozrachunku systemu EuroELIXIR po jego przeniesieniu na SSP, w tym obsługę sytuacji awaryjnych oraz gwarancji rozrachunku. Do testów biznesowych dotyczących nowych zasad rozrachunku systemu EuroELIXIR przeprowadzanego na SSP zobligowane były wszystkie banki będące uczestnikami systemu EuroELIXIR. Testy związane z przejściem ING Banku Śląskiego S.A. na SSP miały charakter dowolny. W testach biznesowych brały udział 3 banki będące uczestnikami bezpośrednimi systemu TARGET2-NBP oraz wszyscy uczestnicy systemu SORBNET-EURO (w tym 24 banki oraz KDPW S.A.) w zakresie testów nowej wersji modułu bankowego (SORBNET_BW wersja 7.20a) uwzględniającej zmiany wynikające z migracji KIR S.A. i ING Banku Śląskiego S.A. na platformę SSP. Testy realizowane były zgodnie z opracowanym przez NBP kalendarzem testów oraz ze scenariuszami NBP przygotowanymi na bazie standardowych scenariuszy testów biznesowych opracowanych przez EBC, obejmujących również rozrachunek systemów zewnętrznych wg procedury nr 6³. Dodatkowo, testy dotyczące rozrachunku systemu EuroELIXIR na platformie SSP realizowane były również zgodnie ze scenariuszami testowymi opracowanymi przez KIR S.A. Testy zakończyły się wynikiem pozytywnym w dniu 29 maja 2009 r. Ogólny wynik testów nowych funkcji biznesowych był pozytywny.

Równocześnie w Departamencie Systemu Płatniczego NBP prowadzone były testy nowej wersji modułu centralnego systemu SORBNET-EURO oraz platformy integracyjnej SWAT, a także testy współpracy systemu SORBNET-EURO z systemami księgowymi NBP w zakresie odbierania i kierowania zleceń z/do systemu ZSK-C oraz w zakresie przekazywania danych księgowych do ZSK-KG.

W dniu 20 maja 2009 r. po pozytywnym zakończeniu procesu testów KIR S.A. i ING Bank Śląski S.A. potwierdziły gotowość do uczestnictwa bezpośredniego w systemie TARGET2-NBP. Zaplanowane na dzień 8 czerwca 2009 r. przejście nowych polskich uczestników na platformę SSP odbyło się zgodnie z planem i przebiegło bez zakłóceń. Od dnia 8 czerwca 2009r. uczestnikami systemu TARGET2-NBP są zatem, poza NBP, cztery banki

---

³ Chodzi o procedurę rozrachunkową nr 6 (*settlement on dedicated liquidity accounts*), o której mowa w załączniku IV do Wytycznych Europejskiego Banku Centralnego z dnia 26 kwietnia 2007 r. w sprawie transeuropejskiego zautomatyzowanego błyskawicznego systemu rozrachunku brutto w czasie rzeczywistym (TARGET2) – Dz. Urz. UE L 237 z 8.9.2007.

komercyjne (ABN AMRO Bank (Polska) S.A., Bank Zachodni WBK S.A., ING Bank Śląski S.A. i PKO BP S.A.) oraz KIR S.A.

Ad 2)

Zmiany funkcjonalne w systemach SORBNET-EURO i TARGET2-NBP

Zmiany funkcjonalne wprowadzone w I półroczu 2009 r. w systemie SORBNET-EURO wynikały z przeniesienia przez KIR S.A. rozrachunku systemu EuroELIXIR z systemu SORBNET-EURO na platformę SSP i konieczności dostosowania systemu SORBNET-EURO do nowych zasad rozrachunku systemu EuroELIXIR. Ze względu na specyfikę prowadzenia rozrachunku systemu EuroELIXIR na SSP wg zasad procedury 6, zmiana obejmowała konieczność wprowadzenia modyfikacji zarówno do modułu bankowego SORBNET-BW, jak również do modułu centralnego systemu SORBNET-EURO oraz platformy integracyjnej SWAT.

W związku z tym, że NBP podjął się pełnienia roli pośrednika w rozliczeniach systemu EuroELIXIR na SSP dla banków posiadających rachunki w SORBNET-EURO, zmiany wprowadzone w nowej wersji modułu bankowego SORBNET-BW obejmowały wprowadzenie możliwości automatycznego wysłania z systemu SORBNET-EURO (na podstawie informacji z KIR SA) do systemu TARGET2-NBP zlecenia dotyczącego zasilenia subkonta takiego banku otwartego przy rachunku NBP na SSP służącego rozrachunkowi systemu EuroELIXIR na platformie SSP. Zasilanie subkont banków posiadających rachunki na platformie SSP będzie generowane automatycznie przez KIR S.A. w wyznaczonych przedziałach czasowych. W nowej wersji modułu bankowego (7.20a) wykonano także zmiany porządkowe w zakresie nazewnictwa na ekranach aplikacji umożliwiające grupowanie klientów według klientów banków w systemie TARGET2 i klientów banków w systemie SORBNET i SORBNET-EURO. Nowa wersja modułu została udostępniona bankom do testowania na portalu SORBNET w dniu 4 maja 2009 r. Wdrożenie nowej wersji modułu bankowego dostosowanego do nowych zasad rozrachunku sesji KIR S.A. na platformie SSP miało miejsce w dniu 8 czerwca 2009 r.

W pierwszym półroczu 2009 r., tj. w dniu 11 maja 2009 r., w systemie TARGET2-NBP miało miejsce również wdrożenie nowej wersji platformy SSP (*SSP release 2.1*). Zmiany wprowadzone w wersji 2.1 platformy SSP wynikały z propozycji zmian funkcjonalnych zgłoszonych przez użytkowników systemu (jako tzw. *change requests*) i dotyczyły głównie procedur rozrachunku systemów zewnętrznych oraz obejmowały drobne poprawki informatyczne (*bugs*) w wybranych modułach platformy SSP. Wdrożenie nowej

wersji platformy SSP poprzedzone było procesem testów prowadzonych przez 3CB⁴ i EBC, w których uczestniczyły krajowe banki centralne oraz uczestnicy bezpośredni systemu TARGET2, w tym NBP oraz uczestnicy bezpośredni systemu TARGET2-NBP.

Ad 3)

Aktualizacja dokumentacji prawnej NBP, w tym zmiany regulacji wewnętrznych NBP, dotyczących funkcjonowania systemów SORBNET, SORBNET-EURO i TARGET2-NBP

W związku z przejściem w dniu 8 czerwca 2009 r. Krajowej Izby Rozliczeniowej S.A. na jednolitą wspólną platformę (SSP) do systemu TARGET2-NBP, skutkującym przeniesieniem rozrachunku systemu EuroELIXIR z systemu SORBNET-EURO na platformę SSP, Zarząd NBP na posiedzeniu w dniu 21 maja 2009 r. przyjął następujące uchwały dotyczące powyższej kwestii:

a) Uchwałę Nr 44/2009 z dnia 21 maja 2009 r. zmieniającą uchwałę Zarządu Narodowego Banku Polskiego nr 12/2005 z dnia 22 lutego 2005 r. w sprawie wprowadzenia wzoru umowy w sprawie warunków otwierania i prowadzenia rachunku RTGS w systemie SORBNET-EURO

Uchwała ta wprowadziła kilka istotnych zmian do wzoru umowy w sprawie warunków otwierania i prowadzenia rachunku RTGS w systemie SORBNET-EURO.

Najważniejsze zmiany polegały na:

- uwzględnieniu w umowie rachunku RTGS w systemie SORBNET-EURO możliwości prowadzenia przez NBP na platformie SSP subkont, dedykowanych rozrachunkowi systemu EuroELIXIR, dla banków - uczestników systemu SORBNET-EURO, zgodnie z przyjętą przez KIR S.A. procedurą rozrachunku nr 6,
- uchyleniu załącznika nr 1C do Umowy w sprawie warunków otwierania i prowadzenia rachunku RTGS w systemie SORBNET-EURO – „Szczegółowe zasady i warunki otwarcia i prowadzenia rachunku w euro w systemie SORBNET-EURO dla Krajowej Izby Rozliczeniowej S.A.”. Załącznik ten został uchylony ze względu na fakt otwarcia rachunku w euro dla KIR S.A. w systemie TARGET2-NBP. Tym samym regulacje dotyczące rachunku dla KIR S.A. zawarte w uchwale regulującej warunki otwarcia i prowadzenia rachunków RTGS w systemie SORBNET-EURO stały się bezprzedmiotowe.
- uchyleniu załącznika nr 1E do Umowy w sprawie warunków otwierania i prowadzenia rachunku RTGS w systemie SORBNET-EURO - „Szczegółowe warunki otwierania

---

⁴ 3CB to banki centralne Niemiec, Francji i Włoch, które zbudowały i obsługują platformę SSP.

i prowadzenia rachunków bankowych w euro w systemie SORBNET-EURO z tytułu uczestnictwa w rozrachunku sesji Krajowej Izby Rozliczeniowej S.A. dla Banków będących uczestnikami bezpośrednimi TARGET2-NBP”. Ze względu na fakt, iż rozrachunek systemu EuroELIXIR został przeniesiony na SSP, uregulowania dotyczące uczestnictwa banków będących uczestnikami bezpośrednimi systemu TARGET2-NBP w rozrachunku systemu EuroELIXIR przeprowadzanego na platformie SSP zostały przeniesione z uchwały regulującej warunki otwierania i prowadzenia rachunków RTGS w systemie SORBNET-EURO do uchwały w sprawie wprowadzenia wzoru umowy w sprawie warunków otwierania i prowadzenia rachunku w euro w systemie TARGET2-NBP, szczegółowo opisanej niżej.

Inne zmiany wprowadzone do umowy w sprawie warunków otwierania i prowadzenia rachunku RTGS w systemie SORBNET-EURO były wynikiem:

- zmian wprowadzonych do *TARGET2 Agreement* jesienią 2008 r. dotyczących m.in. wydłużenia czasu spłaty kredytu w ciągu dnia w euro w sytuacjach kryzysowych związanych z wydłużeniem dnia operacyjnego w systemie TARGET2,
- uchwalenia przez Zarząd NBP nowej uchwały w sprawie prowizji i opłat bankowych stosowanych przez NBP (Uchwała Nr 37/2009 Zarządu NBP z dnia 7 maja 2009 r. w sprawie prowizji i opłat bankowych stosowanych przez Narodowy Bank Polski),
- zmiany dotychczasowej definicji „dyskietki zabezpieczonej” na „nośnik zabezpieczony”, umożliwiającej rozszerzenie sposobu przekazywania awaryjnego zleceń do systemu SORBNET-EURO na inne dostępne nośniki danych.

Projekt ww. uchwały nr 44/2009 był konsultowany z uczestnikami systemu SORBNET-EURO, tj. z bankami oraz z KDPW S.A. W wyniku przyjęcia uchwały nr 44/2009 przez Zarząd NBP, aneksowane zostały umowy zmienione tą uchwałą, zaś KIR S.A. wypowiedziała umowę uczestnictwa w systemie SORBNET-EURO.

b) Uchwałę Zarządu NBP Nr 45/2009 z dnia 21 maja 2009 r. w sprawie wprowadzenia wzoru umowy w sprawie warunków otwierania i prowadzenia rachunku w euro w systemie TARGET2-NBP

W związku ze zmianą wynikającą z przeniesienia rozrachunku systemu EuroELIXIR na platformę SSP oraz z uwagi na konieczność wprowadzenia innych zmian do dotychczasowego wzorca umowy dla banków uczestników bezpośrednich systemu TARGET2-NBP (w szczególności z ww. zmian wprowadzonych do *TARGET2 Agreement* jesienią 2008 r. dotyczących m.in. wydłużenia czasu spłaty kredytu w ciągu dnia w euro w sytuacjach

kryzysowych), uchylona została obowiązująca uchwała nr 12/2008 Zarządu NBP z dnia 28 marca 2008 r. w sprawie wprowadzenia wzoru umowy w sprawie warunków otwierania i prowadzenia rachunku w euro w systemie TARGET2-NBP. W jej miejsce uchwalona została uchwała Nr 45/2009 Zarządu NBP z dnia 21 maja 2009 r. w sprawie wprowadzenia wzoru umowy w sprawie warunków otwierania i prowadzenia rachunku w euro w systemie TARGET2-NBP. Uchwała ta wprowadziła:

- w załączniku nr 1 - wzór umowy w sprawie warunków otwierania i prowadzenia rachunku w euro w systemie TARGET2-NBP dla banków-bezpośrednich uczestników systemu TARGET2-NBP. Z uwagi na dużą liczbę zmian w stosunku do umowy poprzednio zawartej z tymi bankami, zostało zawarte porozumienie wprowadzającego jednolity tekst umowy w sprawie warunków otwierania i prowadzenia rachunku w euro w systemie TARGET2-NBP. Porozumienie to uwzględniło postanowienia wynikające z ww. uchwały nr 45/2009.
- w załączniku nr 2 - wzór umowy dwustronnej w sprawie warunków otwierania i prowadzenia rachunku w euro w systemie TARGET2-NBP, zawartej między NBP a Krajową Izbą Rozliczeniową S.A.

Postanowienia uchwały nr 45/2009 są zgodne z Wytycznymi Europejskiego Banku Centralnego (EBC/2007/2) z dnia 26 kwietnia 2007 r. w sprawie transeuropejskiego zautomatyzowanego błyskawicznego systemu rozrachunku brutto w czasie rzeczywistym (TARGET2).

Poza ww. uchwałami, również w związku z przeniesieniem rozrachunku systemu EuroELIXIR z systemu SORBNET-EURO na SSP, między KIR S.A. a NBP zostały zawarte:

a) Umowa o współpracy w zakresie wykonywania obowiązków wynikających z uczestnictwa Narodowego Banku Polskiego w systemie STEP2 oraz dotyczących rozrachunku w systemie TARGET2-NBP zleceń w euro rozliczanych w systemie EuroELIXIR

Przed przystąpieniem, z dniem 8 czerwca 2009 r., KIR S.A. do systemu TARGET2-NBP, w charakterze systemu zewnętrznego, a tym samym zanim rozrachunek systemu EuroELIXIR został przeniesiony z systemu SORBNET-EURO do systemu TARGET2-NBP na SSP, zagadnienia dotyczące rozrachunku systemu EuroELIXIR w systemie TARGET2-NBP były częściowo uregulowane w umowie o współpracy w zakresie wykonywania obowiązków wynikających z uczestnictwa Narodowego Banku Polskiego w systemie STEP2, zawartej między KIR S.A. a NBP w dniu 4 marca 2005 r., a częściowo w Umowie w sprawie warunków

otwierania i prowadzenia rachunku RTGS w systemie SORBNET-EURO, zawartej między KIR S.A. a NBP także w dniu 4 marca 2005 r.⁵ W kontekście jednakże przystąpienia KIR S.A. do systemu TARGET2-NBP, z dniem 8 czerwca 2009 r. obie ww. umowy zostały rozwiązane, a w ich miejsce została zawarta „Umowa o współpracy w zakresie wykonywania obowiązków wynikających z uczestnictwa Narodowego Banku Polskiego w systemie STEP2 oraz dotyczących rozrachunku w systemie TARGET2-NBP zleceń w euro rozliczanych w systemie EuroELIXIR” („Umowa”). Umowa ta weszła w życie z dniem 8 czerwca 2009 r. Reguluje ona kwestie rozrachunku płatności w euro rozliczanych w systemie EuroELIXIR, których rozrachunek ma miejsce w systemie TARGET2-NBP, wzajemne obowiązki KIR S.A. i NBP dotyczące uczestnictwa NBP w systemie STEP2, a także sposób postępowania ze zleceniami międzysystemowymi przychodzącymi do instytucji niebędących ani bezpośrednimi, ani pośrednimi uczestnikami systemu EuroELIXIR. Dokonywanie w systemie TARGET2-NBP rozrachunku zleceń w euro rozliczanych w systemie EuroELIXIR, zgodnie z ww. Umową, opiera się na następujących założeniach:

- uczestnicy systemu SORBNET-EURO będący uczestnikami systemu EuroELIXIR mają otwarte przy rachunku RTGS NBP w systemie TARGET2-NBP po jednym subkoncie, zaś pozostali uczestnicy systemu EuroELIXIR będący bezpośrednimi uczestnikami systemu TARGET2-NBP mają otwarte subkonta przy swoich rachunkach w tym systemie,
- NBP otwiera przy swoim rachunku RTGS w systemie TARGET2-NBP subkonto dotyczące pośrednictwa NBP w rozliczeniach zleceń w systemie STEP2,
- NBP udostępnia swój rachunek RTGS w systemie TARGET2 do realizacji przez EBA Clearing uznania lub obciążenia wynikającego z rozliczenia zleceń w ramach usługi STEP2 SCT,
- NBP przekazuje ze swojego rachunku RTGS w systemie TARGET2-NBP na swoje subkonto przy tym rachunku dotyczące pośrednictwa NBP w rozliczeniach zleceń w systemie STEP2 środki otrzymane z EBA Clearing z tytułu rozliczeń zleceń w tym systemie,
- KIR S.A. wykonuje w imieniu NBP wszelkie czynności związane z realizacją w systemie STEP2 zleceń międzysystemowych, w szczególności przekazuje do systemu STEP2 zbiory zawierające zlecenia międzysystemowe wysłane i odbiera z tego systemu zbiory zawierające zlecenia międzysystemowe otrzymane,

---

⁵ Wzór tej umowy stanowił załącznik nr 1 C do Umowy w sprawie warunków otwierania i prowadzenia rachunku RTGS w systemie SORBNET-EURO. Załącznik ten został uchylony opisaną wyżej uchwałą Zarządu NBP Nr 44/2009 z dnia 21 maja 2009 r. zmieniającą uchwałę Zarządu Narodowego Banku Polskiego nr 12/2005 z dnia 22 lutego 2005 r. w sprawie wprowadzenia wzoru umowy w sprawie warunków otwierania i prowadzenia rachunku RTGS w systemie SORBNET-EURO

- rozrachunek zleceń międzysystemowych rozliczanych w systemie STEP2 oraz zleceń wewnątrzsystemowych rozliczanych w systemie EuroELIXIR przebiega w ramach dwóch procedur w ciągu dnia (porannej i popołudniowej). Cykl rozrachunkowy, który ma miejsce w ramach procedury porannej, dotyczy zleceń międzysystemowych otrzymanych w ramach usługi STEP2 SEPA Credit Transfer (STEP2 SCT), zleceń płatniczych międzysystemowych, które zostaną wysyłane do rozliczeń w systemie STEP2 w ramach usługi STEP2 SCT, oraz zleceń wewnątrzsystemowych, które zostały rozliczone w systemie EuroELIXIR. Cykl rozrachunkowy, który ma miejsce w ramach procedury popołudniowej, dotyczy zleceń międzysystemowych otrzymanych w ramach usług STEP2 XCT i STEP2 SCT, zleceń międzysystemowych, wysyłanych do rozliczeń w systemie STEP2 w dniu następnym w ramach usług STEP2 XCT i STEP2 SCT, oraz zleceń wewnątrzsystemowych.
- przed każdym cyklem rozrachunkowym ma miejsce dostosowanie płynności, którego celem jest zapewnienie na otwartych przy rachunku RTGS NBP w systemie TARGET2-NBP subkontach uczestników systemu SORBNET-EURO środków na dokonanie rozrachunku zleceń międzysystemowych oraz zleceń wewnątrzsystemowych rozliczanych w systemie EuroELIXIR.

b) Aneks nr 4 do Porozumienia w sprawie uruchomienia połączenia sieci Lotus Notes KIR S.A. i NBP na potrzeby wymiany danych między KIR S.A. i DSP NBP

Aneks doprecyzował, jakie informacje są przekazywane w ramach połączenia między KIR S.A. a NBP, a także, jakie zbiory przekazywane są w systemie EuroELIXIR.

Ad 4)

Prace analityczne dotyczące systemów SORBNET, SORBNET-EURO i TARGET2-NBP.

Zarząd NBP na posiedzeniu w dniu 8 stycznia br. zaakceptował wniosek o powołanie projektu o nazwie „SORBNET-EURO w wersji na rok 2012 (SE-2012)” obejmującego swym zakresem prace związane z opracowaniem i uruchomieniem na nowej platformie technologicznej wewnętrznej aplikacji o nazwie NBP-PHA, będącej zmodyfikowaną wersją systemu SORBNET-EURO o funkcjonalności stosowanej w bankach centralnych po upływie czteroletniego okresu przejściowego, tj. bez możliwości prowadzenia rachunków dla banków i świadczenia usług pośrednictwa w dostępie do systemu TARGET2.

Akceptacja wniosku umożliwiła przystąpienie do realizacji I-go etapu zarządczego projektu. W ramach tego etapu powołany został Komitet Sterujący projektu SE-2012, jako organ zarządczy odpowiedzialny za prawidłową realizację projektu i osiągnięcie jego celu, oraz Grupa Zadaniowa, jako organ wykonawczy projektu odpowiedzialny za realizację poszczególnych produktów określonych w harmonogramie projektu. Na posiedzeniu w dniu 26 marca br. Zarząd NBP zaakceptował Bazowy Dokument Projektu (BDP), tj. dokument zawierający kierunkowe założenia projektu przyjęte na etapie jego inicjowania.

W pierwszym półroczu przystąpiono do realizacji II-go etapu zarządczego projektu. Celem tego etapu jest opracowanie założeń funkcjonalnych nowego systemu oraz przeprowadzenie prac analitycznych nad rozwiązaniami informatycznymi. Planowany termin zakończenia realizacji tego etapu to 30 kwietnia 2010 r. Zgodnie z harmonogramem w ramach tego etapu została już opracowana specyfikacja funkcjonalna systemu (Specyfikacja Wymagań Gestora – SWG, wersja 1.2). Specyfikacja stanowi podstawę do rozpoczęcia przez Departament Informatyki i Telekomunikacji w II połowie 2009 r. kolejnego zadania w tym etapie, tj. prac analityczno – projektowych nad rozwiązaniami informatycznymi. Przeprowadzona została również analiza porównawcza możliwych rozwiązań dotyczących obsługi rezerwy obowiązkowej i operacji depozytowo-kredytowych (*standing facilities*).

Ostatni, trzeci etap zarządczy projektu obejmie prace programistyczne nad opracowaniem systemu NBP-PHA i wprowadzeniem modyfikacji w innych systemach wewnętrznych NBP współpracujących z systemem NBP-PHA oraz proces testów wewnętrznych, a w następnym kroku testów zewnętrznych, tj. z użytkownikami systemu TARGET2-NBP. Termin realizacji tego etapu zaplanowano na okres 1 maja 2010 r. – 1 stycznia 2012 r.

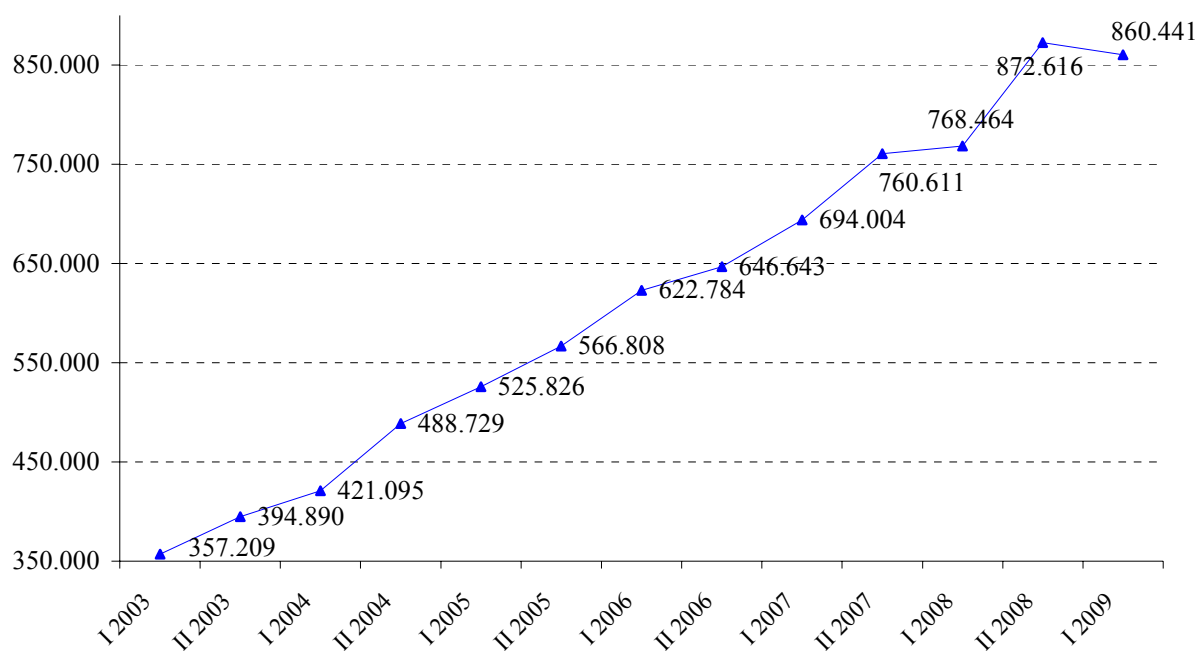
W I półroczu 2009 r. w systemie SORBNET zrealizowano 860.441 zleceń (średnio dziennie 6.829 zleceń) o łącznej wartości 20,16 bln zł, co w porównaniu do 872.616 operacji o łącznej wartości 22,0 bln zł rozliczonych w II półroczu 2008 r. stanowi spadek wolumenu zleceń o 1,4% oraz spadek wartości obrotów o 8,5%. Jest to istotna zmiana w tendencji dotyczącej kształtowania się wolumenu i wartości obrotów w systemie SORBNET w porównaniu do analogicznych wartości w relacji II i I półrocza 2008 r.⁶ oraz, w przypadku liczby rozliczonych transakcji, w porównaniu do tendencji z ubiegłych lat – ostatnie spadki wolumenu zleceń rozliczonych w systemie SORBNET miały miejsce w roku 2002.

---

⁶ Relacja ta stanowiła wzrost o 14% dla wolumenu i 6% dla wartości obrotów w systemie.

Średnia dzienna wartość realizowanych w DSP zleceń w tym systemie wyniosła 160 mld zł (172,1 mld zł w II półroczu 2008 r.). Średnia kwota jednego zlecenia płatniczego wyniosła ok. 29,5 mln zł (32,3 mln zł w II półroczu 2008 r.). Z ogólnej liczby 860.441 zleceń zrealizowanych w systemie SORBNET 748.519 (87,0%) dotyczyło zleceń banków (w tym 665.182 dotyczyło zleceń klientów), 72.698 (8,4%) zleceń NBP, 20.157 (2,3%) zleceń KIR S.A. i 19.067 (2,2%) zleceń KDPW S.A. Zlecenia klientów banków, zlecenia KIR S.A. oraz zlecenia zrealizowane przez NBP jako jedyne utrzymały tendencję wzrostową na nieznacznym poziomie. Liczbę zleceń zrealizowanych w systemie SORBNET na przestrzeni lat 2003 – 2009 prezentuje wykres 1.

Wykres 1. Liczba zleceń zrealizowanych w systemie SORBNET w latach 2003 – 2009.

W I półroczu 2009 r. w systemach SORBNET-EURO (S-E) i TARGET2-NBP (T2-NBP) został odnotowany nieznaczny przyrost liczby i wartości zrealizowanych transakcji w euro. Proces ten był zatrzymaniem intensywnej tendencji wzrostowej, która miała miejsce od 2008 r. Szczegółowe dane dotyczące liczby i wartości zrealizowanych zleceń oraz zmian, jakie miały miejsce w I półroczu 2009 r. w porównaniu do II półroczu 2008 r., przedstawiają poniższe tabele 1 i 2.

Tabela 1. Porównanie liczby zleceń zrealizowanych w systemach SORBNET-EURO i TARGET2-NBP w II półroczu 2008 r. i I półroczu 2009 r.

	<i>Liczba zleceń</i>		<i>Zmiana</i>	
	<i>II poł. 2008</i>	<i>I poł. 2009</i>		
OGÓLEM	272.755	274.006	↑	0,5%
Zlecenia krajowe	20.908	26.824	↑	28,3%
Zlecenia transgraniczne	251.847	247.182	↓	-1,9%
⇒ wysłane	76.361	76.381	↑	0,03%
⇒ otrzymane	175.486	170.801	↓	-2,7%
Średnia dzienna liczba zleceń	2.098	2.158	↑	3,0%

Tabela 2. Porównanie wartości zleceń zrealizowanych w systemach SORBNET-EURO i TARGET2-NBP w II półroczu 2008 r. i I półroczu 2009 r.

	<i>Wartość zleceń (w mln euro)</i>		<i>Zmiana</i>	
	<i>II poł. 2008</i>	<i>I poł. 2009</i>		
OGÓLEM	125.294,05	129.507,47	↑	3,4%
Zlecenia krajowe	8.507,45	14.946,12	↑	75,7%
Zlecenia transgraniczne	116.786,61	114.561,35	↓	-1,9%
⇒ wysłane	57.224,15	57.300,01	↑	0,1%
⇒ otrzymane	59.562,46	57.261,33	↓	-3,9%
Średnie dzienne obroty	963,80	1.019,74	↑	5,8%
Średnia wartość jednego zlecenia	0,46	0,47	↑	2,2%

W omawianym okresie w obu systemach zrealizowanych zostało 274.006 zleceń w euro, w tym 113.624 zleceń (41% ogółu zleceń) w systemie S-E i 160.382 zleceń (59% ogółu zleceń) w systemie T2-NBP⁷. Liczba zleceń zrealizowanych w systemach S-E i T2-NBP

⁷ Dane dotyczą banków będących uczestnikami bezpośrednimi SSP (tj. 4 banków od dnia 8 czerwca 2009 r.), nie uwzględniają zleceń przekazanych przez NBP (zlecenia te są generowane w systemie S-E i są wykazane dla obrotów w tym systemie).

łącznie wzrosła nieznacznie w porównaniu do okresu poprzedniego, tj. o 0,5%, przy czym wzrost ten generowany był głównie przez banki będące uczestnikami bezpośrednimi systemu T2-NBP. Z jednej strony zjawisko to będzie stałą tendencją w kontekście sukcesywnej migracji banków z S-E do T2-NBP (migracja ING Banku Śląskiego S.A. z dniem 8 czerwca 2009 r.), a z drugiej strony wskazuje na wysoką aktywność banków uczestników bezpośrednich systemu T2-NBP.

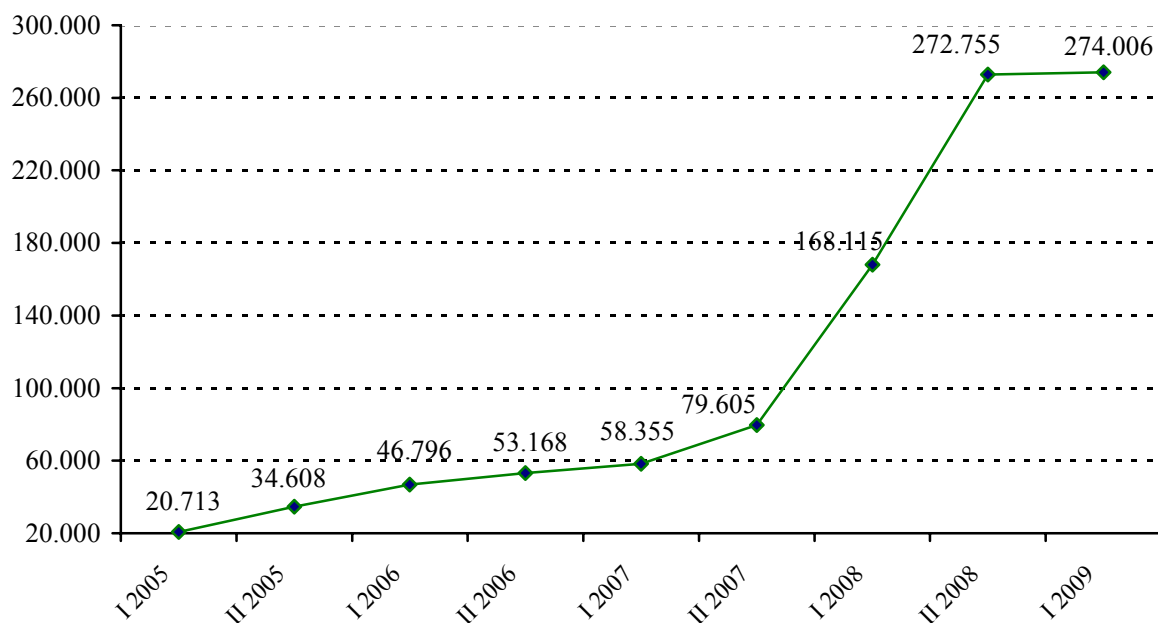
W I półroczu 2009 r. po raz pierwszy odnotowany został spadek liczby zleceń transgranicznych, przy czym spadek ten dotyczył tylko zleceń transgranicznych otrzymanych i wyniósł 2,7% w porównaniu do II półrocza 2008 r. Liczba zleceń transgranicznych wysyłanych wzrosła nieznacznie, tj. o ok. 0,03%. Tym samym zmianie uległa struktura liczby zleceń transgranicznych zrealizowanych w obu systemach łącznie – udział zleceń transgranicznych otrzymanych w ogólnym wolumenie zleceń zrealizowanych w I półroczu 2009 r. w porównaniu do II półrocza 2008 r. spadł z 64% do 62%, przy jednoczesnym utrzymaniu się udziału zleceń transgranicznych wysyłanych na poziomie niezmiennym w porównaniu do okresu poprzedniego, stanowiącym ok. 28% ogółu liczby zleceń zrealizowanych w systemach SORBNET-EURO i TARGET2-NBP.

Odnotowany w I półroczu 2009 r. wzrost liczby zleceń krajowych o 28,3% wynika w szczególności ze zmiany metodyki sporządzania danych statystycznych dostosowanej do sprawozdawczości systemu TARGET2, uwzględniającej od stycznia 2009 r. niewykazywane dotychczas operacje rozrachunkowe systemu EuroELIXIR (obciążeniowe i uznaniowe) dotyczące banków oraz klientów NBP.

Nieznacznemu wzrostowi liczby zleceń rozliczonych w systemach S-E i T2-NBP towarzyszył nieco większy wzrost ich wartości. Rzeczywista wartość płatności rozliczonych w obu systemach, tj. po odliczeniu wartości transakcji związanych z depozytem intraday, w omawianym okresie wyniosła 129,5 mld euro, stanowiąc wzrost o 3,4% w porównaniu do II półrocza 2008 r. Wartość zleceń zrealizowanych w systemie S-E wyniosła 48,7 mld euro, stanowiąc 37,6% wartości zleceń zrealizowanych w obu systemach łącznie i wzrosła o 12% w porównaniu do II półrocza 2008 r. Natomiast wartość zleceń zrealizowanych w systemie T2-NBP spadła o 1,2% do poziomu 80,8 mld euro, stanowiąc tym samym 62,4% sumy wartości wszystkich zleceń zrealizowanych w obu systemach. Spośród ogólnej wartości transakcji rozliczonych przez oba systemy łącznie, blisko 89% stanowiły płatności transgraniczne, zaś ok. 11% płatności krajowe. Oznacza to wzrost wartości zleceń krajowych o 4 punkty procentowe w porównaniu do poprzedniego półrocza i podobnie jak w przypadku liczby płatności wynika głównie ze zmiany metodyki sporządzania danych statystycznych,

dostosowanej do sprawozdawczości systemu TARGET2. Wartość zleceń transgranicznych przychodzących stanowiła 44,2% wartości wszystkich zleceń zrealizowanych w systemach S-E i T2-NBP.

Wykres 2. Liczba zleceń w euro zrealizowanych w latach 2005 – 2009 w systemach SORBNET-EURO i – od 18 maja 2008 r. – TARGET2-NBP

Zaprezentowane powyżej tendencje z jednej strony wyraźnie wskazują na zahamowanie obserwowanej w 2008 r. intensywnej tendencji wzrostowej, wynikające z kryzysu finansowego i gospodarczego skutkujących spadkiem obrotów z zagranicą, niemniej z drugiej strony, dzięki utrzymującemu się na poziomie dodatnim przyrostowi zleceń wysyłanych, wskazują na systematyczne wykorzystywanie polskich systemów RTGS do realizacji płatności w euro.

Wzrost liczby zleceń realizowanych w systemach S-E, T2-NBP i EuroELIXIR w poszczególnych miesiącach I półrocza 2009 r. sprawiał, że stopniowemu wzrostowi ulegał udział płatności w euro rozliczanych przez ww. systemy, stanowiące krajową infrastrukturę rozliczeń w euro, w ogólnej liczbie płatności w euro zrealizowanych w polskim systemie bankowym. O ile w grudniu 2008 r. udział ten wynosił 36%, to w czerwcu 2009 r. wzrósł do poziomu 38%.

III. SYSTEMY KRAJOWEJ IZBY ROZLICZENIOWEJ S.A.

W I półroczu 2009 r. najważniejszymi działaniami, związanymi z systemami Krajowej Izby Rozliczeniowej S.A., były:

1) realizacja uruchomionego w czerwcu 2008 r. projektu przeniesienia rozrachunku systemu EuroELIXIR z systemu SORBNET-EURO do systemu TARGET2-NBP

Zgodnie z założonym harmonogramem, produkcyjne uruchomienie nowego mechanizmu rozrachunku nastąpiło w dniu 8 czerwca 2009 r. Od tego dnia jest on inicjowany przez KIR S.A. bezpośrednio na platformie technicznej systemu TARGET2 (SSP) w ramach polskiego komponentu systemu TARGET2, tj. systemu TARGET2-NBP. Przeniesienie rozrachunku systemu EuroELIXIR na SSP poszerzyło zakres funkcjonalności realizowanych przez KIR S.A., stanowi też pierwszy krok na drodze do ustanowienia dodatkowego połączenia rozliczeniowego systemu EuroELIXIR w ramach sieci izb europejskich – EACHA (European Automated Clearing House Association).

Do końca czerwca 2009 r. rozrachunek przebiegał bez zakłóceń, ani razu nie została też uruchomiona procedura gwarancji rozrachunku.

2) prace nad wprowadzeniem, w ramach systemów ELIXIR i EuroELIXIR, jednolitej dla banków drogi awaryjnego dostarczania zbiorów z płatnościami

Funkcjonalność ta została zaimplementowana w oparciu o OGNIVO – platformę do wymiany informacji związanych w szczególności z rozliczeniami.

3) prace nad uruchomieniem, w ramach systemów ELIXIR i EuroELIXIR, nowego narzędzia służącego do monitoringu sald systemów rozliczeniowych

Funkcjonalność ta została zaimplementowana w oparciu o OGNIVO – platformę do wymiany informacji związanych w szczególności z rozliczeniami.

4) podjęcie decyzji o wstrzymaniu prac nad implementacją drugiego paneuropejskiego instrumentu płatniczego – SEPA Direct Debit

Wstępny harmonogram prac zakładał udostępnienie obsługi SEPA Direct Debit w systemie EuroELIXIR w maju 2010 r. Niemniej jednak w związku z niekorzystnymi uwarunkowaniami implementacji oraz potwierdzonym brakiem zainteresowania nowym instrumentem SEPA wśród polskich banków, w czerwcu 2009 r. prace zostały zawieszono do stycznia 2010 r.

5) w zakresie związanym z usługą OGNIVO:

- a) prace związane z podpisaniem z Poczta Polska umowy na udostępnienie i korzystanie z tej usługi,
- b) rozszerzenie oferty o nowy moduł do obsługi awaryjnego kopiowania BIF⁸,
- c) przyłączenie 16 nowych uczestników (banków).

Istotne jest także, iż, jednocześnie, w związku z wprowadzeniem zmian w umowie uczestnictwa w systemach ELIXIR i EuroELIXIR, aplikacja OGNIVO, jako jedyne narzędzie, oferuje możliwość monitoringu sald systemów rozliczeniowych i awaryjnego kopiowania BIF. Moduł monitoringu sald związany jest z dwoma systemami rozliczeniowymi: ELIXIR oraz EuroELIXIR i pozwala na sprawne zarządzanie płynnością finansową banku, m.in. pozwala na monitorowanie informacji w trakcie przebiegu rozliczeniowego, jak i w przypadku uruchomienia gwarancji rozrachunku.

Moduł awaryjnego kopiowania BIF jest wykorzystywany w sytuacjach awarii dedykowanego łącza do KIR S.A.

W I półroczu 2009 r. obroty brutto KIR S.A. w systemie ELIXIR wyniosły 1.496.021,4 mln zł (spadek o 7,1% w stosunku do poprzedniego półrocza) przy 618.847,7 tys. zrealizowanych zleceń (wzrost o 5,7% w stosunku do poprzedniego półrocza). W poprzednim półroczu odpowiednio 1.610.589,2 mln zł i 599.122.2 tys. Średnia dzienna liczba transakcji w systemie ELIXIR w omawianym okresie wyniosła 4.951,8 tys. (4.684,3 tys. w II półroczu 2008 r.), tj. wzrosła o 5,7%.

Zlecenia uznaniowe stanowiły 99,5% obrotów, obciążeniowe natomiast tylko 0,5%.

W I półroczu 2009 r. obroty brutto w systemie ELIXIR w podziale wg sesji rozrachunkowych w systemach SORBNET i SORBNET-EURO kształtowały się następująco:

- sesja poranna - 42,5% (w poprzednim półroczu 41,8%),
- sesja popołudniowa - 37,6% (w poprzednim półroczu 38,4%),
- sesja wieczorna - 19,9% (w poprzednim półroczu 19,8%).

W I półroczu 2009 r. w systemie EuroELIXIR zrealizowanych zostało 2.084.559 transakcji w euro, co daje średnią dzienną liczbę transakcji w wysokości 16.440 zleceń. W porównaniu do 2.035.399 transakcji w poprzednim półroczu oznacza to wzrost wolumenu o ok. 2,4%. Wartość obrotów w systemie EuroELIXIR wyniosła 9.453.951,4 tys. euro (spadek o 6,7% w stosunku do poprzedniego półrocza). W strukturze zleceń transgranicznych ok. 75% stanowiły płatności transgraniczne otrzymywane, których wolumen wyniósł 1.353.604 zleceń,

---

⁸ BIF to skrót od wyrazów Branch Interface File (zbiór ze zleceniami płatniczymi)

co stanowi ok. 65% udziału w ogólnej liczbie zleceń zrealizowanych w systemie. Wolumen zleceń transgranicznych wysłanych z systemu wyniósł 451.729, co stanowiło ok. 21,6% wszystkich zleceń. W porównaniu do 434.870 transakcji wysłanych z systemu w poprzednim półroczu, jest to wzrost o ok. 3,9%.

Uruchomiona z końcem stycznia 2008 r. obsługa paneuropejskiego instrumentu polecenia przelewu - SEPA Credit Transfer (SEPA CT) rozwijała się dynamicznie, zwłaszcza pod względem liczby przetworzonych płatności. W okresie od stycznia do czerwca 2009 r. liczba transakcji SEPA CT przetworzonych w systemie EuroELIXIR w kolejnych miesiącach sukcesywnie rosła, osiągając w czerwcu 2009 r. ponad 150.000 zleceń – w porównaniu do niecałych 96.000 takich transakcji przetworzonych w II półroczu 2008 r. Niezmiennie zdecydowanie dominujący udział w ogólnej liczbie SEPA CT miały płatności międzysystemowe – ich udział podobnie jak w ubiegłym półroczu wyniósł 98%. W marcu 2009 r. do grona uczestników SEPA CT EuroELIXIR dołączył Gospodarczy Bank Wielkopolski S.A., zaś z początkiem lipca 2009 r. Bank Zachodni WBK S.A. Zainteresowanie przystąpieniem do rozliczeń SEPA CT EuroELIXIR w pierwszym półroczu 2009 r. zgłosiło ponadto kolejnych pięć banków.

Powyższe dane wskazują na wzrost liczby transakcji rozliczanych w systemach ELIXIR i EuroELIXIR, co należy uznać za zjawisko bardzo pozytywne, zwłaszcza w sytuacji kryzysu finansowego.

IV. PRZYGOTOWANIA NBP I POLSKIEGO SEKTORA BANKOWEGO DO SEPA

W I półroczu 2009 r. działania związane z wprowadzaniem paneuropejskich instrumentów płatniczych w Polsce koncentrowały się głównie na monitorowaniu uruchomionego w dniu 28 stycznia 2008 r. paneuropejskiego polecenia przelewu – SEPA Credit Transfer (SCT) oraz kontynuowaniu prac związanych z przygotowaniem sektora bankowego do wprowadzenia drugiego instrumentu SEPA – polecenia zapłaty SEPA Direct Debit (SDD).

Uczestnikami systemu polecenia przelewu SEPA na koniec czerwca 2009 r. było 21 banków polskich, w tym kilka największych banków, które realizują ok. 90% transakcji w euro w Polsce. Według stanu na koniec czerwca 2009 r. od uruchomienia usługi SCT w polskim systemie płatniczym, tj. od stycznia 2008 r., zrealizowano 1.342.509 przelewów w standardzie SEPA o łącznej wartości 7.495,18 mln euro, w tym w pierwszym półroczu 2009 r. 755.948 przelewów w standardzie SEPA o łącznej wartości 4.043,03 mln euro, co stanowi wzrost w stosunku do poprzedniego półrocza odpowiednio o 96,6% i 80%.

NBP jest bankiem rozliczeniowym w obsłudze SCT dla kilku banków (siedmiu na dzień 30 czerwca 2009 r., ósmy bank przystąpił do schematu SCT za pośrednictwem NBP z dniem 6 lipca 2009 r.), które podpisały z NBP umowę w sprawie uczestnictwa pośredniego w systemie STEP2 SEPA Credit Transfer za pośrednictwem NBP. Przelewy SCT są przekazywane przy wykorzystaniu pomocy technicznej KIR S.A., tj. przez system EuroELIXIR, do EBA Clearing. Rozrachunek SCT ma miejsce w systemie TARGET2.

Jeśli chodzi o proces przygotowania wprowadzenia w Polsce polecenia zapłaty SEPA, należy przede wszystkim stwierdzić, że w I półroczu 2009 r. nie została nadal wyznaczona przez środowisko bankowe data wprowadzenia tego instrumentu SEPA. Należy zaznaczyć, że funkcjonowanie tego instrumentu wymaga implementacji do prawa polskiego dyrektywy 2007/64/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 13 listopada 2007 r. w sprawie usług płatniczych na rynku wewnętrznym. Przepisy wdrażające tą dyrektywę powinny wejść w życie przed dniem 1 listopada 2009 r. i ten dzień jest przewidziany jako data wprowadzenia SDD w wielu krajach Unii Europejskiej⁹. W Polsce wprowadzenie SDD przewidywane jest w późniejszym okresie, co związane jest się z różnymi obiektywnymi okolicznościami, do których w opisywanym okresie należy przede wszystkim zaliczyć:

- brak biznesowego uzasadnienia dla wprowadzania przez polskie banki SDD przed wejściem Polski do strefy euro (w Polsce jest stosowane polecenie zapłaty dla masowych płatności w złotych, ale nie występują praktycznie takie płatności w euro),
- prawdopodobnie późniejsze niż wcześniej zakładano uchwalenie ustawy o usługach płatniczych, implementującej dyrektywę PSD do prawa polskiego,
- podjęcie przez Zarząd KIR S.A. decyzji o przesunięciu rozpoczęcia obsługi SDD na maj 2010 r. a następnie decyzji o zawieszeniu prac w tym zakresie do stycznia 2010 r.,
- brak definitywnego rozstrzygnięcia kwestii ewentualnej roli NBP w pośrednictwie rozliczania SDD, podobnej jak w przypadku SCT.

W dniu 13 sierpnia 2009 r. Zarząd NBP podjął decyzję o nieprzystępowaniu przez NBP w obecnej chwili do schematu SDD, a tym samym o nieoferowaniu polskim bankom usługi pośrednictwa w rozliczaniu SDD przez system STEP2, co zostanie odnotowane szerzej w kolejnej Ocenie.

---

⁹ W I półroczu 2009 r. prowadzono prace nad implementacją dyrektywy 2007/64/WE do prawa polskiego. Projekt ustawy o usługach płatniczych był przedmiotem prac grupy roboczej do spraw usług płatniczych Rady Rozwoju Rynku Finansowego.

Przedstawiciele NBP i polskiego środowiska bankowego brali udział w dyskusjach w ramach gremiów działających przy ZBP, m.in. w ramach nowoutworzonego Forum Koordynatorów SEPA, ciała koordynującego działania operacyjne w poszczególnych bankach, oraz grup roboczych SEPA Polska.

Problematyka SEPA była również przedmiotem dyskusji na forach międzynarodowych z udziałem przedstawicieli NBP, m.in. w ramach prac Komitetu ds. Systemów Płatności i Rozrachunku (PSSC) przy EBC oraz Grupy Roboczej ds. Polityki Systemów Płatności (PSPWG) przy PSSC.

V. POZIOM ROZWOJU OBROTU BEZGOTÓWKOWEGO W POLSCE

Poziom obrotu bezgotówkowego w Polsce jest jednym z najważniejszych mierników rozwoju systemu płatniczego, dlatego DSP od II półrocza 2006 r. włącza to zagadnienie do prezentowanego materiału.

„Strategia rozwoju obrotu bezgotówkowego w Polsce na lata 2009-2013” została przyjęta przez Zarząd Związku Banków Polskich w dniu 16 stycznia 2009 r., a następnie przez Zarząd Narodowego Banku Polskiego w dniu 19 lutego 2009 r. W dniu 6 marca 2009 r. została ona przekazana przez NBP do Ministerstwa Finansów z prośbą o podjęcie prac mających na celu przyjęcie Strategii jako dokumentu rządowego. W celu dokonania uzgodnień międzyresortowych oraz konsultacji społecznych, dniu 7 sierpnia 2009 r. projekt Strategii został umieszczony w Biuletynie Informacji Publicznej jako „Program rozwoju obrotu bezgotówkowego w Polsce na lata 2009-2013”. Konsultacje zakończą się w dniu 11 września 2009 r. Następnie, w terminie 30 dni od ich zakończenia, przygotowane zostanie sprawozdanie z ich przebiegu i wyników, zawierające w szczególności ustosunkowanie się do uwag zgłaszanych w trakcie konsultacji wraz z uzasadnieniem.

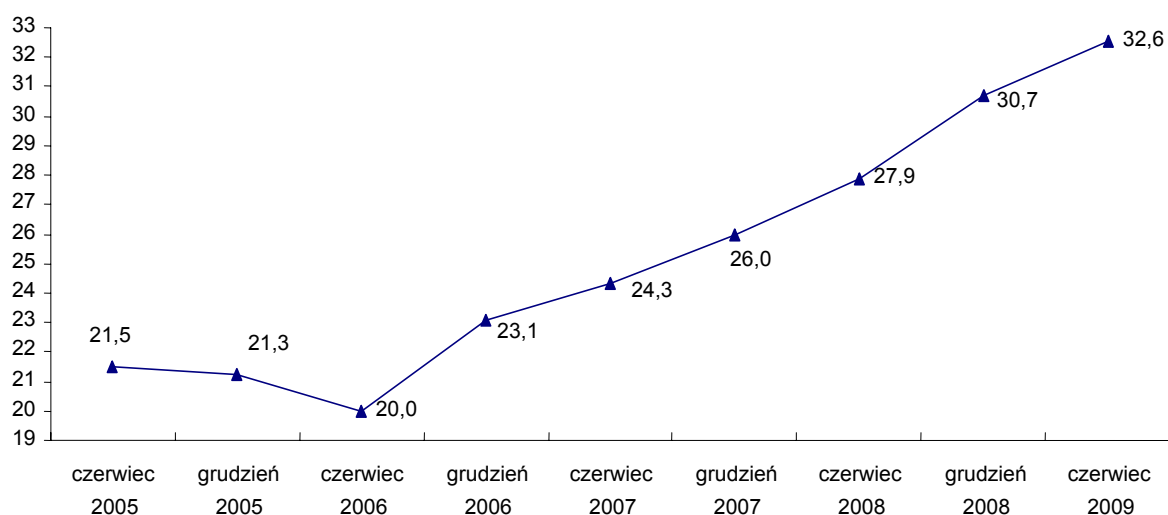
W I półroczu 2009 r. kontynuowała swoją działalność działająca przy Koalicji na Rzecz Obrotu Bezgotówkowego i Mikropłatności Grupa ds. Legislacji, której zadaniem jest przygotowanie zmian w przepisach prawa oraz zaprojektowanie nowych przepisów mających na celu usunięcie barier prawnych i umożliwienie w jak największym stopniu dokonywania i akceptowania płatności w formie bezgotówkowej, zmierzając tym samym do stopniowego eliminowania z obrotu gotówki na rzecz instrumentów bezgotówkowych lub przynajmniej równoprawnego traktowania płacenia gotówką i płacenia z użyciem środków pieniężnych na rachunku bankowym. W ramach prac Koalicji został powołany zespół ds. Ogólnopolskiej Karty Miejskiej (OKM), w skład którego weszli przedstawiciele NBP. Zespół pracuje nad

przygotowaniem wielowariantowej analizy SWOT z uwzględnieniem wszelkich możliwych koncepcji funkcjonowania elektronicznej karty usług publicznych, traktowanej jako instrument, a nie nośnik. Celem grupy jest zaproponowanie rekomendacji odnoszących się do powiązania funkcjonalności kart miejskich z funkcjami płatniczymi.

W dalszej części niniejszego rozdziału przedstawione zostały trzy podstawowe i najbardziej ogólne wskaźniki rozwoju obrotu bezgotówkowego. Pierwszy z nich to liczba rachunków bankowych osób fizycznych. Posiadanie rachunku bankowego jest konieczne dla korzystania z usług obrotu bezgotówkowego.

Wg danych z Departamentu Statystyki NBP, liczba rachunków bankowych *a vista* osób fizycznych (bez książeczek oszczędnościowych) od początku 2005 r. kształtuje się następująco:

Wykres 3. Liczba rachunków bankowych *a vista* osób fizycznych (w mln)

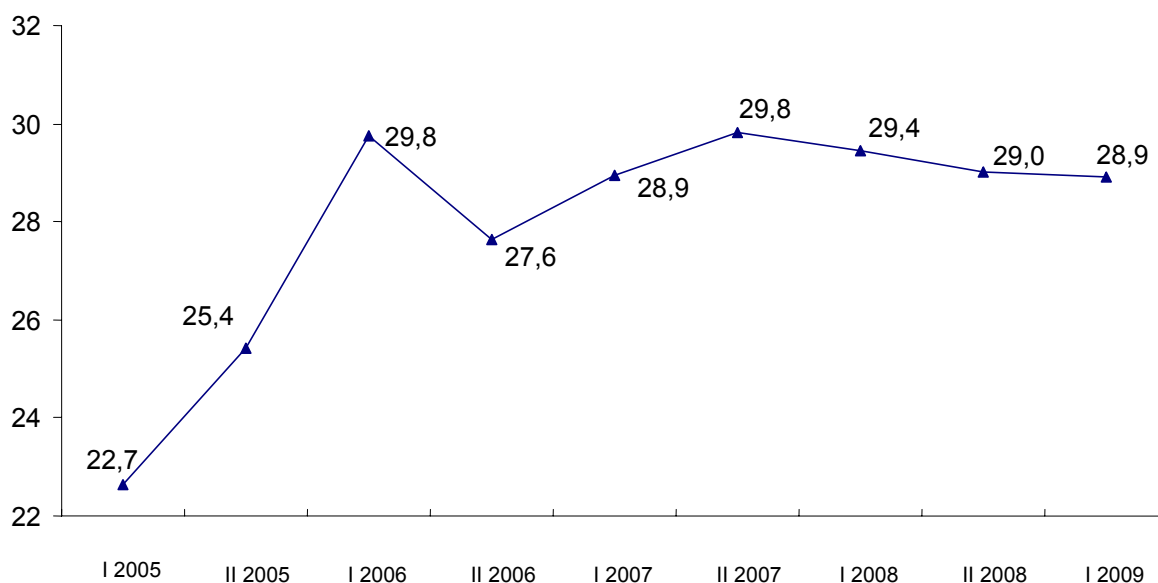

Na przestrzeni dwóch ostatnich lat (od czerwca 2006 r.) widać wyraźny wzrost liczby rachunków bankowych, co jest bardzo pozytywną tendencją. Porównanie stanu z czerwca 2006 r. (20 mln) ze stanem z czerwca 2009 r. (32,6 mln) wskazuje na wzrost liczby rachunków bankowych o 12,6 mln, czyli o 63,2%. W samym tylko okresie grudzień 2008 – czerwiec 2009 przyrost liczby rachunków bankowych wyniósł 1,9 mln, czyli 5,7%.

Jest to istotny wskaźnik dla pokazania rozwoju bezgotówkowego, jednakże sam wzrost liczby rachunków bankowych nie obrazuje wystarczająco całej sytuacji, bowiem samo posiadanie rachunku nie jest jednoznaczne z aktywnym z niego korzystaniem. Wskaźnik liczby

rachunków bankowych nie jest zatem wystarczający dla pokazania ogólnego stanu obrotu bezgotówkowego w Polsce. Dla bardziej precyzyjnego przedstawienia tego stanu wskazane jest pokazanie liczby transakcji bezgotówkowych przeprowadzanych średnio na jednym rachunku bankowym, czyli liczby operacji bezgotówkowych podzielonych przez liczbę rachunków bankowych. Wskaźnik ten jest w rzeczywistości wyższy od faktycznej aktywności posiadacza rachunku, ponieważ z ogólnej liczby przelewów realizowanych zarówno w obrocie międzybankowym, jak i międzyoddziałowym, nie ma możliwości wyodrębnienia płatności osób fizycznych od płatności związanych z obrotem gospodarczym. Niemniej jednak takie ujęcie jest przydatne do pokazania obrazu aktywności przeciętnego posiadacza rachunku bankowego i dostarcza kolejnych danych niezbędnych do bardziej precyzyjnego określenia stanu obrotu bezgotówkowego w Polsce. W okresie od czerwca 2005 r. do czerwca 2009 r. liczba transakcji bezgotówkowych przeprowadzonych na jednym rachunku bankowym w ciągu półrocza przedstawia się następująco:

Wykres 4. Średnia liczba transakcji bezgotówkowych na jednym rachunku bankowym w ciągu półrocza

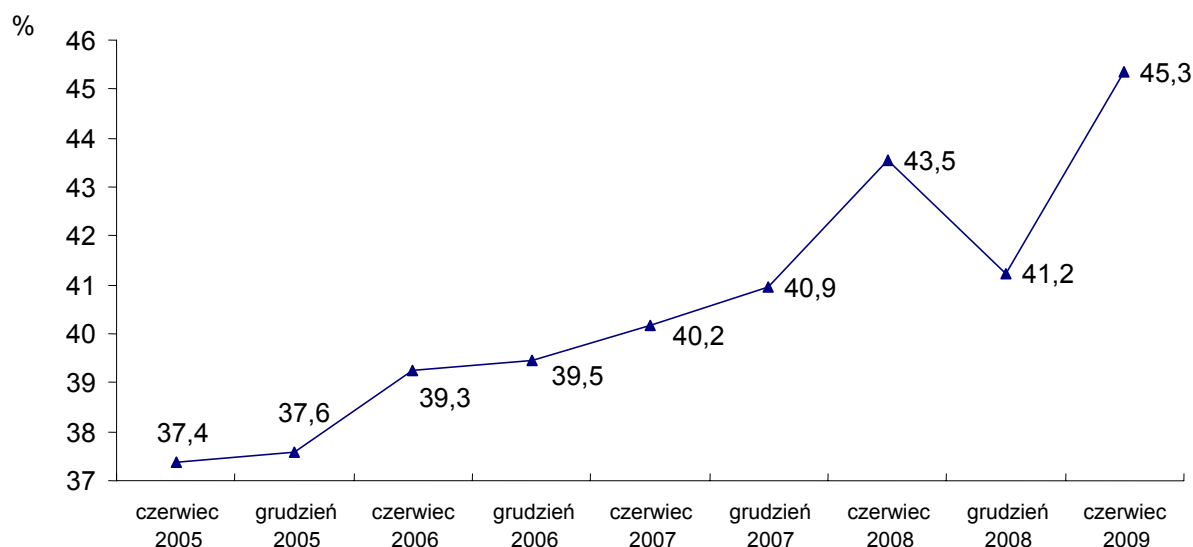

W I połowie 2009 r. w porównaniu do II półrocza 2008 r. prezentowany wskaźnik transakcji bezgotówkowych na jednym rachunku bankowym spadł z poziomu 29,0 do poziomu 28,9. Zatem wzrostowi liczby rachunków bankowych o 5,7% (zob. wykres 3) nie towarzyszył wzrost aktywności w przeliczeniu na 1 rachunek. Wyjaśnieniem powyższej sytuacji może być prawdopodobnie fakt, że posiadacze otwieranych ostatnio rachunków bankowych są mniej aktywni w ich wykorzystywaniu niż dotychczasowi użytkownicy obrotu bezgotówkowego. Ogólna liczba transakcji bezgotówkowych wzrosła z 890,8 mln (II półrocze 2008 r.) do

941,1 mln (I półrocze 2009 r.), ale liczba transakcji przypadających na 1 rachunek, czyli aktywność posiadaczy rachunków bankowych, w zasadzie, pozostała na tym samym poziomie.

Trzecim analizowanym parametrem jest udział depozytów gospodarstw domowych w agregacie podaży pieniądza M1, który obejmuje pieniądź gotówkowy oraz depozyty *a vista*. W omawianym okresie wskaźnik ten przedstawiał się następująco:

Wykres 5. Udział depozytów gospodarstw domowych w M1

Wskaźnik wielkości udziału depozytów gospodarstw domowych w agregacie podaży pieniądza M1 wzrósł w okresie I półrocza 2009 r. z 41,2% w grudniu 2008 r. do 45,3% w czerwcu 2009 r. W okresie objętym powyższym wykresem rysuje się pozytywny trend wzrostu udziału depozytów gospodarstw domowych w M1, wskazując tym samym na odpowiedni spadek ilości gotówki w tym agregacie.

Podsumowując, można stwierdzić, że w I półroczu 2009 r. poziom obrotu bezgotówkowego w Polsce, ujęty wg wyżej przedstawionych wskaźników, jest nadal relatywnie niewielki (32,6 mln rachunków, 28,9 transakcji przypadających na jeden rachunek w ciągu półrocza, 45,3% udziału depozytów gospodarstw domowych w agregacie podaży pieniądza M1). Jednakże, w odniesieniu do liczby rachunków bankowych *a vista* osób fizycznych oraz udziału depozytów gospodarstw domowych w M1, obserwuje się stały wzrost tych wskaźników w analizowanym okresie. Natomiast aktywność posiadaczy rachunków bankowych, po wzroście w latach 2005-2006, nieznacznie spada. Ogólnie można odnotować stopniowy, aczkolwiek powolny rozwój obrotu bezgotówkowego w analizowanym okresie.

VI. KARTY PŁATNICZE

W I półroczu 2009 r. na rynku kart płatniczych zaszły następujące zmiany:

- 1) Utrzymała się tendencja wzrostowa liczby kart płatniczych. Na koniec czerwca 2009 r. banki wydały 31,745 mln kart, co oznacza wzrost w ciągu półrocza o 4,9 %.
- 2) Wzrosła liczba, ale spadła wartość transakcji dokonywanych kartami (gotówkowych i bezgotówkowych). W I półroczu 2009 r. kartami zrealizowano 670,4 mln transakcji o wartości 158 mld złotych, co oznacza wzrost liczby transakcji w stosunku do II półrocza 2008 r. o 5,1% i spadek wartości transakcji o 1,6%.
- 3) Znacznie wzrosła liczba kart kredytowych (o 5,8% w porównaniu do grudnia 2008 r.). Jest to bardzo pozytywna tendencja, bowiem karty kredytowe, w odróżnieniu od kart debetowych, są głównie wykorzystywane do dokonywania płatności bezgotówkowych. Wzrósł również udział kart kredytowych w ogólnej liczbie wydanych kart. Udział poszczególnych rodzajów kart w liczbie wydanych kart kształtował się na koniec czerwca 2009 r. następująco:
  - karty debetowe 67,4% (na koniec grudnia 2008 r. stanowiły 67,6%),
  - karty kredytowe 31,3% (na koniec grudnia 2008 r. stanowiły 31,1%),
  - karty obciążeniowe 1,3% (na koniec grudnia 2008 r. stanowiły 1,4%).
- 4) Nadal na rynku dominują karty oparte na technologii paska magnetycznego, których udział wyniósł na koniec czerwca 2009 r. 79,7%. Systematycznie rośnie jednak liczba kart w standardzie EMV, które oprócz paska magnetycznego wyposażone są również w mikroprocesor. Na koniec I półrocza 2009 r. stanowiły one 20,1 % wszystkich kart, natomiast na koniec 2008 r. ich udział wynosił 16,1 %.
- 5) Na koniec czerwca 2009 r. na rynku było 204,3 tys. terminali POS, co oznacza, że w ciągu ostatnich sześciu miesięcy odnotowano wzrost o 3,4%. Według danych przekazanych do NBP przez agentów rozliczeniowych w punktach handlowo-usługowych na terenie naszego kraju dokonano w I półroczu 2009 r. 329,9 mln transakcji bezgotówkowych o łącznej wartości ponad 35,3 mld zł. Oznacza to wzrost liczby transakcji w porównaniu do II półrocza 2008 r. o 7,5% i spadek wartości transakcji o 1,2%.
- 6) Zaobserwowano również wzrost sieci bankomatów. Na koniec czerwca 2009 r. posiadacze kart mieli dostęp do 14.548 bankomatów na terenie kraju, co oznacza wzrost w porównaniu do grudnia 2008 r. o ok. 7,2%. Oprócz banków rozwijających własne sieci bankomatów, coraz większą liczbę bankomatów posiadają niebankowi operatorzy, np. Euronet Polska Sp. z o.o., Cash4You (Diebold Poland Sp. z o.o.), eCard S.A.

7) Systematycznie wzrasta zainteresowanie usługą cash back, która umożliwia posiadaczom kart wypłatę gotówki w punktach handlowych przy okazji płacenia za zakupy kartą. Z usługi tej można korzystać już w 16 tys. placówek. W I półroczu 2009 r. dokonano 321,2 tys. transakcji cash back o łącznej wartości 34 mln zł, co oznacza wzrost w stosunku do II półrocza 2008 r. odpowiednio o 49% i 48%.

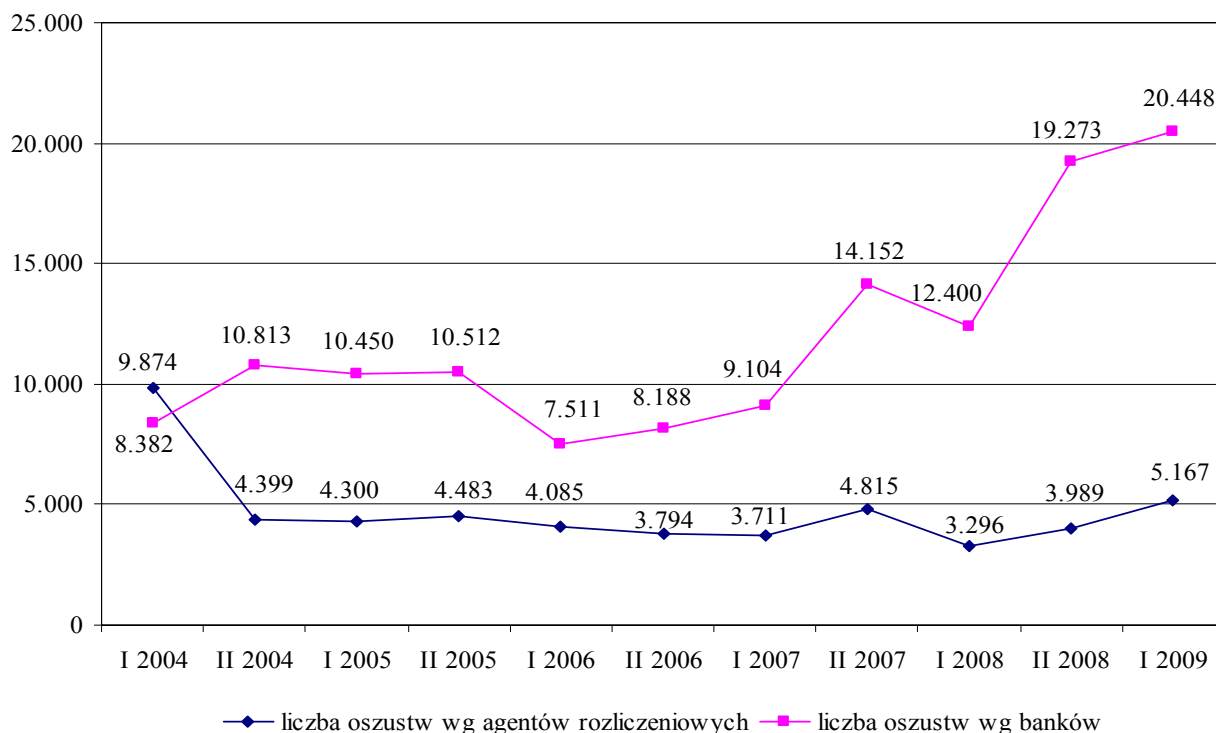
Zasygnalizowane powyżej tendencje wskazują, że rynek kart płatniczych należy do najbardziej dynamicznie rozwijających się rynków usług bankowych. Zbierane przez NBP dane statystyczne pozwalają stwierdzić, iż pomimo faktu, że nadal dominują transakcje bankomatowe, to stopniowo zmieniają się zachowania posiadaczy kart, którzy coraz częściej wykorzystują karty do dokonywania płatności bezgotówkowych. Już prawie połowa liczby transakcji to transakcje bezgotówkowe, w I półroczu 2009 r. było to 49,3%. Pod względem wartości transakcji udział ten jest mniejszy, tylko 23% całkowitej wartości transakcji dokonanych kartami płatniczymi stanowiły transakcje bezgotówkowe. W analogicznym okresie roku ubiegłego wskaźniki te wynosiły odpowiednio 45,8% i 22%. Widoczny jest zatem stały wzrost udziału transakcji bezgotówkowych we wszystkich transakcjach dokonywanych kartami.

VII. OSZUSTWA W ZAKRESIE ROZLICZEŃ PIENIĘŻNYCH PRZEPROWADZANYCH ZA POŚREDNICTWEM BANKÓW

Według danych przekazywanych przez banki, w I półroczu 2009 r. liczba operacji oszukańczych dokonanych kartami płatniczymi wyniosła 20.448, a wartość 14.028.139 zł. W porównaniu do poprzedniego półrocza liczba operacji oszukańczych wzrosła o 6%, a wartość o 3%. Z danych otrzymanych od agentów rozliczeniowych wynika, że dokonano 5.167 operacji oszukańczych kartami płatniczymi na kwotę 4.730.280 zł. Liczba operacji oszukańczych wzrosła o 30%, a wartość o spadła o 4%. Transakcje oszukańcze wg danych przekazywanych przez agentów rozliczeniowych stanowią 0,04% ogólnej wartości transakcji kartami płatniczymi rozliczanych przez poszczególnych agentów.

Z uwagi na różny zakres danych dotyczących oszustw dokonywanych kartami płatniczymi ujmowanych w sprawozdaniach, występuje rozbieżność w danych przekazywanych przez agentów rozliczeniowych oraz banki.

Wykres 6. Liczba oszustw wg banków i agentów rozliczeniowych w latach 2004 – 2009

Liczba oszustw przekazywana przez agentów rozliczeniowych jest znacznie mniejsza od liczby przekazywanej przez banki. Dane od agentów rozliczeniowych nie obejmują transakcji dokonywanych przez oszustów w bankomatach kartami skradzionymi wraz z PIN-kodem lub sfałszowanymi oraz transakcji oszukańczych dokonanych poza granicami kraju kartami wydаныmi w Polsce. Natomiast dane z banków nie obejmują bezgotówkowych transakcji oszukańczych dokonanych w Polsce kartami wydanyymi w innych krajach.

W przypadku pozostałych form rozliczeń pieniężnych najbardziej niebezpieczne, choć mało liczne, są oszustwa dokonane z wykorzystaniem polecenia przelewu. W omawianym okresie stwierdzono 332 takie przypadki w porównaniu do 261 w poprzednim półroczu. Średnia wartość jednego oszukańczego przelewu zmniejszyła się z ok. 19.141 zł do ok. 8.679 zł.

W I półroczu 2009 r. dokonano 3 transakcji oszukańczych z wykorzystaniem czeków, co oznacza spadek w stosunku do II półrocza 2008 r. o 70%.

Na podkreślenie zasługuje fakt braku odnotowania jakichkolwiek incydentów związanych z poleceniem zapłaty.

VIII. DZIAŁANIA PODEJMOWANE PRZEZ NBP W ZAKRESIE NADZORU NAD SYSTEMAMI PŁATNOŚCI ORAZ SYSTEMAMI AUTORYZACJI I ROZLICZEŃ PROWADZONYMI PRZEZ NIEBANKOWYCH AGENTÓW ROZLICZENIOWYCH

W I półroczu 2009 r. NBP realizował zadania w zakresie nadzoru nad systemami płatności wynikające z ustawy o ostateczności rozrachunku w systemach płatności i systemach rozrachunku papierów wartościowych oraz zasadach nadzoru nad tymi systemami, jak również zadania wynikające z ustawy o elektronicznych instrumentach płatniczych.

W kwietniu 2008 r. Prezes NBP wydał zgodę na wprowadzenie przez Krajową Izbę Rozliczeniową S.A. zmian w systemach ELIXIR EuroELIXIR związanych z planowanym przez KIR S.A. przeniesieniem rozrachunku systemu EuroELIXIR na platformę Single Shared Platform systemu TARGET2.

Departament Systemu Płatniczego zbierał i analizował dane statystyczne dotyczące rynku kart płatniczych (dane od wydawców kart płatniczych oraz od agentów rozliczeniowych). Dane te zbierane są na podstawie przepisów ustawy o elektronicznych instrumentach płatniczych z dnia 12 września 2002 r. o elektronicznych instrumentach płatniczych (Dz. U. Nr 169, poz. 1385, z późn. zm.) oraz odpowiednich rozporządzeń wykonawczych do tej ustawy. Ponadto Narodowy Bank Polski zbierał dane statystyczne na podstawie przepisów rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 23 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobu, zakresu i terminów przekazywania przez podmioty uczestniczące w rozliczeniach pieniężnych i rozrachunkach międzybankowych danych niezbędnych do dokonywania przez Narodowy Bank Polski oceny funkcjonowania rozliczeń pieniężnych i rozrachunków międzybankowych (Dz. U. Nr 107, poz. 1139). Podmiotami objętymi przepisami ww. rozporządzenia są: spółdzielcze kasy oszczędnościowo-kredytowe, przedsiębiorcy wykonujący działalność gospodarczą w zakresie wykonywania i pośrednictwa w realizowaniu przekazów pieniężnych krajowych i zagranicznych (np. Western Union, MoneyGram), przedsiębiorcy wykonujący działalność gospodarczą polegającą na pośredniczeniu w przyjmowaniu wpłat na rachunki bankowe (np. BillBird S.A., Żabka Polska S.A., Grupa Finansowa „Expert”, TransKasa itp.).

Z danych przekazanych za I półrocze 2009 r. wynika, że obecnie funkcjonuje 147 podmiotów pośredniczących w przyjmowaniu wpłat na rachunki bankowe, które dysponują siecią 12.945 punktów przyjmujących wpłaty. W I półroczu 2009 r. przyjęły one 27 mln wpłat gotówki o łącznej wartości ponad 3.587 mln zł. Oznacza to wzrost liczby transakcji w porównaniu do II półrocza 2008 r. o 4,39 %, oraz wartości o 9,19%.

Należy zaznaczyć, że firmy przesyłają nieregularnie sprawozdania jak również wiele firm rozpoczęło lub uaktualniło swoje sprawozdania. Zaobserwowana w poprzednim półroczu konsolidacja rynku w dalszym ciągu ma miejsce, co wynika z informacji otrzymanych od pięciu największych podmiotów.

IX. SYSTEMY ROZRACHUNKU PAPIERÓW WARTOŚCIOWYCH

System KDPW

Do najistotniejszych zmian wprowadzonych w systemie depozytowo-rozliczeniowym KDPW w I półroczu 2009 r. należą:

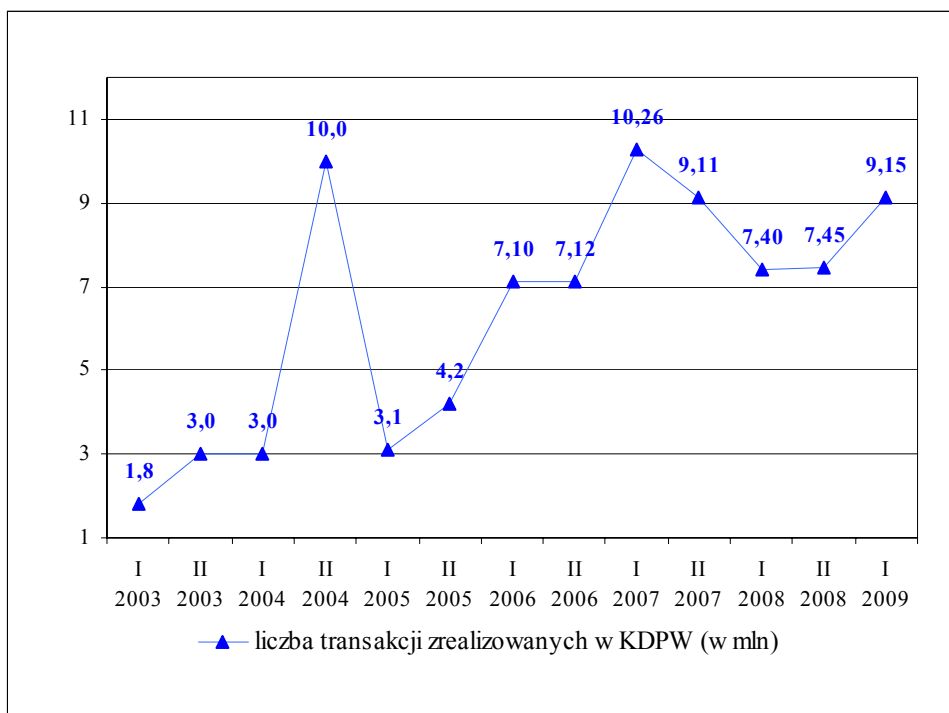
1. Zmiany w procesie rejestrowania papierów wartościowych - wprowadzenie funkcji agenta emisji.
2. Zmiany w zakresie sprawowania nadzoru nad ewidencją papierów wartościowych. Zmiany te polegały na:
  - odejściu od jednolitych dla uczestników procedur ewidencyjnych,
  - zmniejszeniu poziomu szczegółowości ewidencji,
  - ograniczeniu obowiązku raportowania przez uczestników,
  - umożliwieniu uczestnikom wyboru sposobu uzgadniania stanów na rachunkach papierów wartościowych.
3. Określenie zasad postępowania w przypadku niedokonania rozrachunku transakcji, której przedmiotem są prawa poboru, do upływu terminu przyjmowania zapisów na akcje nowej emisji. Zgodnie z Regulaminem KDPW, następuje wyrejestrowanie takich operacji z systemu KDPW.
4. Implementacja, w Regulaminie KDPW, przepisów określających zasady wypłaty świadczeń pieniężnych w walucie nieobsługiwanej przez bank rozliczeniowy. Oznacza to możliwość przewalutowania takiego świadczenia pieniężnego na euro.

Ponadto prowadzono:

1. Prace zmierzające do wdrożenia nowego systemu depozytowo-rozliczeniowego (NSDR). Wdrożenie NSDR zostało przeprowadzone w dniach 31 lipca i 1 sierpnia 2009 r.
2. Prace mające na celu dostosowanie KDPW do realizacji nowych funkcji wynikających z nowelizacji Kodeksu spółek handlowych, która została dokonana ustawą z dnia 5 grudnia 2008 r. (Dz. U. z 2009 r. Nr 13, poz. 69) i weszła w życie z dniem 3 sierpnia 2009 r. Szczególnie istotną kwestią wynikającą z ww. nowelizacji KSH z punktu widzenia KDPW S.A. jest jego pośrednictwo w zgłoszeniach akcjonariuszy do udziału w walnych zgromadzeniach spółek publicznych.

W I półroczu 2009 r. KDPW S.A. rozliczył 9.150.552 transakcje na łączną wartość 2.422,1 mld zł (w II półroczu 2008 r. odpowiednio 7.449.143 transakcje o wartości 3.080,2 mld zł).

Wykres 7. Liczba transakcji zrealizowanych w KDPW w latach 2003 - 2009

System RPW

W I półroczu 2009 r. w systemach obsługujących Rejestr Papierów Wartościowych (SKARBNET i SEBOP) zaszły następujące zmiany:

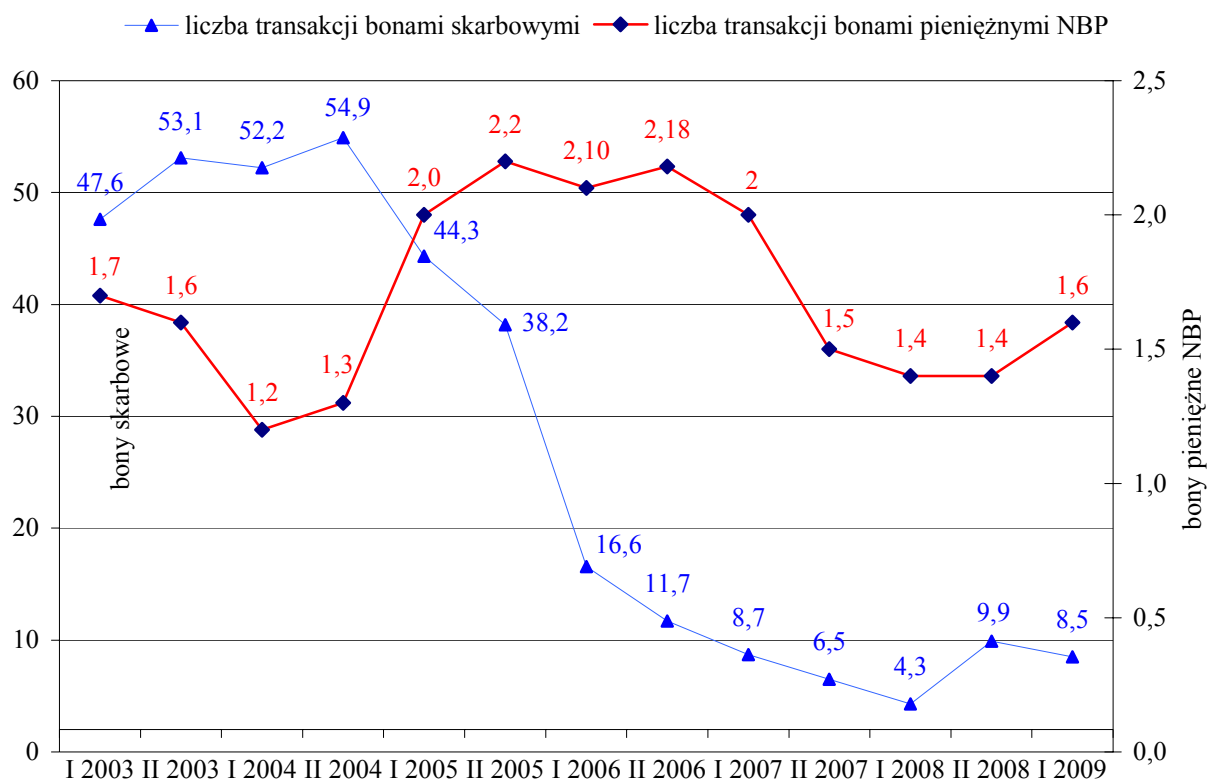
- W ramach operacji otwartego rynku rozszerzono katalog papierów wartościowych (dotychczas tylko bony i obligacje skarbowe), będących przedmiotem operacji repo przeprowadzanych przez NBP z bankami, o następujące papiery wartościowe:
  - deponowane w KDPW: obligacje komunalne, obligacje Europejskiego Banku Inwestycyjnego oraz hipoteczne listy zastawne,
  - deponowane (po rozliczeniu w NBP) na rachunku papierów wartościowych prowadzonym dla NBP przez Bank Euroclear dłużne papiery wartościowe nominowane w walutach obcych, emitowane w kraju lub zagranicą.
- Rozszerzono katalog papierów wartościowych dopuszczonych przez NBP na zabezpieczenie kredytu lombardowego o dłużne papiery wartościowe nominowane w walutach obcych. Obsługa papierów wartościowych, tj. ewidencja ustanawiania

i zwalniania zastawu, odbywa się na rachunku papierów wartościowych prowadzonym dla NBP przez Bank Euroclear.

Szczegółowa lista papierów wartościowych aktualnie akceptowanych przez NBP jest publikowana na stronie internetowej NBP.

W omawianym okresie Rejestr Papierów Wartościowych przetworzył 8.477 transakcji bonami skarbowymi o wartości 506,6 mld zł (w II półroczu 2008 r. 9.931 transakcji o wartości 492,8 mld zł), oraz 1.584 transakcji bonami pieniężnymi NBP na kwotę 953,1 mld zł (1.406 transakcji o wartości 621,7 mld zł w II półroczu 2008 r.).

Wykres 8. Liczba transakcji bonami skarbowymi i bonami pieniężnymi zrealizowanych w RPW w latach 2003 – 2009

PODSUMOWANIE

Funkcjonowanie polskiego systemu płatniczego w I półroczu 2009 r. należy ocenić pozytywnie.

W szczególności należy podkreślić fakt przyjęcia zarówno przez Zarząd Związku Banków Polskich, jak również przez Zarząd Narodowego Banku Polskiego projektu „Strategii rozwoju obrotu bezgotówkowego w Polsce na lata 2009-2013” oraz rozpoczęcie przez Ministerstwo Finansów konsultacji społecznych projektu Strategii poprzez umieszczenie jej w Biuletynie Informacji Publicznej jako „Program rozwoju obrotu bezgotówkowego w Polsce na lata 2009-2013”.

Istotnym wydarzeniem w kontekście funkcjonowania polskiego systemu płatniczego w I półroczu 2009 r. było także przeniesienie, z dniem 8 czerwca 2009 r., rozrachunku systemu EuroELIXIR z systemu SORBNET-EURO na platformę SSP systemu TARGET2.

W I półroczu 2009 r. odnotowano istotną zmianę w tendencji kształtowania się wolumenu i wartości obrotów w systemie SORBNET w porównaniu do drugiego półrocza 2008 r., gdyż zanotowano spadki w zakresie ww. danych (odpowiednio o 1,4% i 8,5%). Jest to również pierwszy od 2002 r. spadek liczby zleceń zrealizowanych w systemie SORBNET. Z kolei w systemach SORBNET-EURO i TARGET2-NBP odnotowano jedynie nieznaczny przyrost liczby i wartości transakcji (odpowiednio o 0,5% i 3,4%), co jest zahamowaniem intensywnej tendencji wzrostowej, która miała miejsce od czasu przystąpienia NBP do systemu TARGET2 w maju 2008 r. Sytuacja ta najprawdopodobniej jest spowodowana kryzysem finansowym i związanym z nim spadkiem obrotów z zagranicą.

W zakresie systemów płatności detalicznych ELIXIR i EuroELIXIR, w I półroczu 2009 r. należy podkreślić wzrost liczby płatności zrealizowanych w tych systemach, w szczególności wysoki wzrost (o 56% w porównaniu z II półroczem 2008 r.) liczby zrealizowanych w systemie EuroELIXIR paneuropejskich poleceń przelewu SEPA (SEPA SCT). Mniej pozytywnym zjawiskiem jest spadek wartości zleceń w systemie ELIXIR o 7,12% w stosunku do poprzedniego półrocza.

Utrzymująca się tendencja wzrostowa w zakresie liczby wydanych kart kredytowych oraz terminali POS potwierdza, że rynek kart płatniczych to najbardziej dynamicznie rozwijający się segment rynku rozliczeń detalicznych. Ponadto, stały wzrost liczby i wartości transakcji bezgotówkowych dokonanych kartami płatniczymi świadczą o pozytywnych tendencjach w zakresie zachowań posiadaczy kart płatniczych. Negatywnym zjawiskiem, jakie miało

miejsce w I półroczu 2009 r., związanym z transakcjami dokonanymi kartami płatniczymi, był wzrost liczby i wartości operacji oszukańczych oraz spadek wartości transakcji kartowych.

W zakresie działań podejmowanych przez NBP w zakresie nadzoru nad systemami płatności i systemami autoryzacji i rozliczeń prowadzonymi przez niebankowych agentów rozliczeniowych, szczególnie istotnym było wydanie przez Prezesa NBP zgody na wprowadzenie zmian w regulaminach systemów ELIXIR i EuroELIXIR.

W zakresie działań związanych z systemami rozrachunku papierów wartościowych w minionym półroczu w szczególności podkreślić należy prowadzenie prac zmierzających do wdrożenia nowego systemu depozytowo-rozliczeniowego przez KDPW S.A., co nastąpiło w dniach 31 lipca i 1 sierpnia 2009 r. W odniesieniu do Rejestru Papierów Wartościowych funkcjonującego w NBP, najistotniejszą zmianą było rozszerzenie katalogu papierów wartościowych będących przedmiotem operacji repo przeprowadzanych przez NBP z bankami, jak również rozszerzenie katalogu papierów wartościowych przyjmowanych przez NBP na zabezpieczenie spłaty kredytu lombardowego.

Materiał opracowali:
Krzysztof Freliszek
Anna Kalinowska-Piech
Robert Klepacz
Małgorzata Kopańska
Barbara Kosińska
Radosław Krawczyk
Radosław Łodyga
Paweł Łysakowski
Hanna Majewska
Ewa Ożdżeńska
Wanda Rafalska
Agnieszka Zdieszzyńska

Akceptował:

Adam Tochmański